

Arkivnr: 2014/10397-1
Saksbehandlar: Kjetil Sigvaldsen

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Kultur- og ressursutvalet		11.02.2014
Fylkesutvalet		19.02.2014

Søknad om konsesjon for bygging av Isdal pumpe og kraftverk i Isdøla - Eidfjord kommune - Hordaland - fråsegn

Samandrag

Statkraft ynskjer å utnytte ein større del av det utbyggingspotensialet som finnast nær allereie regulerte vassdrag, som i dag nyttast i Eidfjord-Nord utbygginga.

Målsetninga med prosjektet er todelt. Primært ynskjer ein å auke produksjonen i Sy-Sima kraftverk ved å overføre meir vatn frå Isdalsvatnet til Sysen-magasinet ved pumping, og sekundært å kunne nytte større delar av sleppet for minstevassføring til Vøringsfossen og Bjoreio til kraftproduksjon.

Ettersom Hordaland fylkeskommune ikkje kan gje endeleg fråsegn til søknaden før undersøkingsplikta etter § 9 i kulturminnelova er oppfylt, må konsesjonshandsaminga avvastast til kulturminneundersøkingane i området er utført.

Det er ikkje verna område nær tiltaksområdet eller influensområdet, men Isdalen er omtala som eit viktig viltområde. Ein føresetnad for at Hordaland fylkeskommune still seg positiv til Statkraft sine planar, er om dei vel å gjennomføre avbøtande tiltak for blant anna å sikre relevant sårbar biologisk mangfald.

Forslag til innstilling

1. [Arkeologisk registrering av areal knytt til Isdal pumpe og kraftverk i Isdøla – Eidfjord](#) må i medhald av lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9 gjennomførast før Hordaland fylkeskommune kan gje fråsegn til planen. Undersøkingsplikta må vere oppfylt før ein kan gje konsesjon.
2. [Av omsyn til hekkande storlom \(VU \(sårbar\)\)](#) må vasstanden i vatnet ikkje bli påverka av inngrepa, spesielt i reirperioden frå ca. 15. mai til 1. juli.
3. [Statkraft må unngå forstyrring av hekkande dobbeltbekkasin \(NT \(nær trua\)\)](#).
4. [Våtmarksområdet nordaust for vatnet er eit nøkkelområde for ender og vadarar](#) og må takast vare på.
5. [Friluftslivkvalitetar i området skal ikkje svekkjast nemneverdig](#).
6. [Statkraft sine egne forslag til avbøtande tiltak er positive og nødvendige tiltak:](#)
 - [Minstevassføring](#)
 - [Støydempande tiltak](#)

- Miljøtilpassa byggeløysning:
Kraftstasjonen og inngrep i terrenget elles må, så langt mogeleg, bli utført på ein skånsam måte og med materialval som passar til omgivnadene.
 - Revegetering:
Ein må leggje vekt på ein god vegetasjonsetablering med eit landskapsmessig godt resultat. Revegeteringa skal, så langt mogeleg, ta utgangspunkt i stadeigen vegetasjon med gjenbruk av avdekningsmassar. Tilsåing utførast med frøblandingar frå stadeigne artar, dersom det er mogeleg.
7. Fylkesutvalet er positive til Statkraft sine planar når punkta 1 – 6 er oppfylte.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Bård Sandal
fylkesdirektør regional utvikling

Saksfremlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Konsesjonssøknad med konsekvensvurdering samt rapport om biologisk mangfald kan lesast på NVE sin nettstad: <http://skjema.nve.no/NVE-saksdokument/201301425-1-1254202.pdf>

Fylkesrådmannen, 24.01.2014

1. Innleiing

Statkraft har søkt om konsesjon for bygging av Isdal bombe og kraftverk i Isdøla – Eidfjord kommune. Høyringsfrist er 25. februar 2014.

2. Prosjekt

Ei eventuell utbygging vil inngå som ein utviding av Eidfjordanleggane i Eidfjord kommune i Hordaland. Det planlagde tiltaket vil utnytte restfeltet i Isdalen ved å bombe tilsiget til Isdalsvatn inn på overføringstunnel frå Sysenvatn til Rembesdalsvatn via eksisterande tverrslag i Isdalen, slik at det kan utnyttast i Sy-Sima kraftverk. Det føreligg også eit alternativ med kraftstasjon i tilknytning til pumpestasjonen som utnyttar fallet frå overføringa Sysen - Sima i periodar med slepp av vatn til Vørringsfossen og den anadrome strekninga nedst i Bjoreio.

2.1. Områdeomtale

Det er ikkje verna område nær tiltaksområdet eller influensområdet. Isdalsvatnet ligg like under den klimatiske skoggrensa og området rundt er prega av spredt, subalpin bjørkeskog, vierkratt og åpne myrområde. Vegetasjonen er generelt relativt fattig. Isdøla, Isdalsvatnet og landskapet rundt representerer det vanlege landskapet i regionen, og har normalt gode kvalitetar.

Ved innfarten til dalen er det tett hyttebusefnad. Lengre inn i dalen er det meir spreidd hytte og stølsbusefnad. Inst er det og dyrka opp større areal for grasproduksjon med tørkeanlegg. I umiddelbar nærleik til Isdalen ligg Sysendalen og Bjoreio med Vørringsfossen. Sysendalen er kraftig påverka av hyttebygging og samferdsel, Sysendammen og anna infrastruktur. Riksvei 7 over Hardangervidda ned Måbødalen passerer i utkanten av utbyggingsområdet. Sjå kart under:

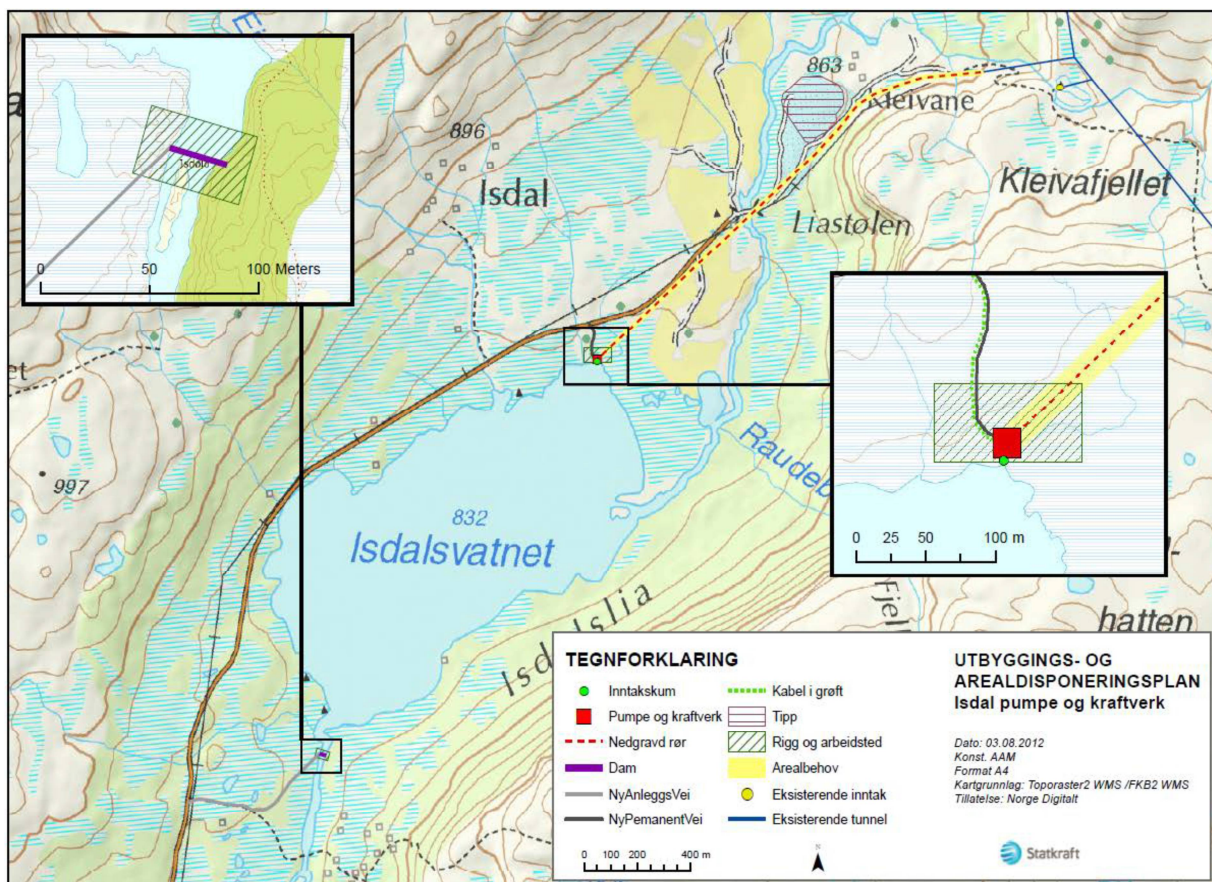
2.2. Prosjektskildring

Vassdraga Bjoreio og Sima som inngår i Eidfjordutbygginga, er to av dei store Vestlandsvassdraga med utspring frå vasskilet mot Austlandet. Utbyggingsplanen består av to tiltak:

- Overføring av delar av avlaupet frå Isdalsvatnet til Sysen-magasinet. Overføringa er planlagt gjennomført ved å pumpe tilsiget frå Isdalsvatnet (832 moh.) inn på overføringstunnelen frå Sysenvatnet til Rembesdalsvatnet (Sy-Sima kraftverk). Pumpa vil ha ei slukeevne på 1,5 m³/s. Dette krev at det byggjast ein terskel i utløpet av vatnet og dermed høve til ei minimal regulering av Isdalsvatnet på ±10 cm. Isdalsvatnet ligg lågare enn overføringstunnelen og vart difor ikkje med i Eidfjordreguleringane. Pumpestasjonen skal plasserast i nordenden av Isdalsvatnet, og blir dimensjonert til å kunne pumpe med mottrykk tilsvarande vasstanden i Sysendammen (HRV=940 moh., LRV=874 moh.). Det vil bli bygd permanent veg frå veggen i Isdalen til pumpestasjonen.

Dette planleggast gjennomført på våren og på hausten, og desse pumpe-perioda er satt til hhv. vår frå 15.04 til 01.06 og haust fra 15.09 til 15.11. Produksjons aukinga i Sy-Sima kraftverk trekt frå pumpeforbruket er berekna til 14,3 GWh/år.

- I pumpestasjonen, parallelt med pumpa, planlegg ein å byggje eit kraftverk som skal nyttast i periodane utanom pumpedrift, dvs. sommar og vinter. Dette inneber at vatn som hittil har vore sloppe frå eksisterande inntak i Isdøla, oppstrøms Isdalsvatnet, som eit sjølvvalt tiltak for Isdalsvatnet i sommarmånadene, skal køyrast gjennom det planlagde kraftverket. Kraftproduksjonen i Isdal kraftverk er berekna til 4,4 GWh/år. Dette vatnsleppet er dessutan også eit bidrag til å oppretthalde pålagt minstevassføring i Vøringsfossen. Vidare er planen å flytte dagens vinterslepp til Bjoreio frå utløp Sysen til Isdal kraftverk.

3. Verknad for natur og samfunn

For småkraftverk er det krav om at ein rapport om biologisk mangfald og hydrologi er lagt ved søknaden. Utover dette er det ikkje gjort faglege utgreiingar som del av søknaden. I det følgjande er dei viktigaste verknader for natur og samfunn presentert, som skildra i søknaden og den vedlagde rapporten om biologisk mangfald.

3.1. Kulturminne og kulturmiljø

Ifølgje Rådgivende Biologer AS sin rapport, som ligg vedlagt i søknaden, så fins det eit kulturminne ved Kleivane inst i Isdalen. Det ligg i god avstand i høve til planlagt røyrgate, som i dette området vil liggje langs eksisterande veg. Rapporten seier vidare at det vil difor neppe vere noko problem å unngå inngrep i den lovpålagte sikringssona på 5 meter rundt kulturminnet. Både verknad og konsekvens av tiltaket på kulturminne blir vurdert som ubetydeleg.

3.2. Landskap

Både Sysendalen ovanfor Vøringsfossen og Isdalen ligg på Hardangervidda-platået og er i forhold til landskapet lenger nordvest prega av rolege og udramatiske landskapsformar. Dalane er relativt vide og ikkje særleg djupe, og fjella rundt har avrunda form. Isdalen endar i ein botn, men utan store høgdeforskjellar. Den nordvestlege dalsida er slak og stort sett skoglaus, mens den sørvestlege er brattare. Dalbotnen er prega av Isdalsvatnet og relativt store, flate eller svakt skrånande myrparti.

3.3. Biologisk mangfald

Det vart ikkje funne spesielle artsførekomstar under synfaringa til Rådgivende Biologer AS i området hausten 2007, men nokre raudlisteartar er kjent frå området frå før. Ved Vøringsfossen er to raudlista lavartar, kort trollskjegg (NT (nær trua)) og flatsaltlav (VU (sårbar)), funne. Kort trollskjegg er ganske utbreidd og det er mange funn i fylket, men flatsaltlav er berre registrert på tre lokalitetar (Norsk LavDatabase). Av raudlista viltartar er det registrert ein spellass for dobbeltbekkasin (NT (nær trua)) i Isdalen, og storlom (VU (sårbar)) hekkar i Isdalsvatn. Dobbeltbekkasinen hekkar i Hordaland berre i tilknytning til Hardangervidda og storlomen er ein særleg fåtalig hekkefugl i Hordaland, med ein estimert bestand på 10-15 par.

I viltrapporten for Eidfjord (Mjøs & Overvoll 2006) er Isdalen omtala som eit særleg viktig viltområde. I tillegg til å ha viktig funksjon for raudlisteartane storlom og dobbeltbekkasin, er området hekke- og rasteområde for fleire andre fugleartar, der hekkeindikasjon for temmincksipe og symjesnipe nok er det mest nemneverdige. Det relativt store våtmarksområdet nordaust for vatnet blir karakterisert som eit nøkkelområde for ender og vadarar, men det viktige viltområdet omfattar òg Isdalsvatnet og kulturmarksområdet med randsoner øvst i Isdalen. Av spesifikt elvetilknytte fugleartar er fossekalen einaste registrerte art. Reir er funne under brua i Isdalen og på to ulike stader i Isdøla nedanfor Isdalsvatnet. Truleg hekkar 2-3 par i området.

Isdalsvatn ligg like under den klimatiske skoggrensa og området rundt er prega av spreidd, subalpin bjørkeskog, vierkratt og opne myrområde. Vegetasjonen er generelt relativt fattig, men litt meir krevjande artar kan finnast i solvendte skråningar og langs bekkar og fuktsig. Langs Isdøla og Isdalsvatn står det bjørkeskog langs det meste av breiddene, men ved bekkeinntaket er det stort sett berre enkeltstående tre.

3.4. Fisk

Det er ein middels tett aurebestand i Isdalsvatnet og det føregår eit betydeleg fiske med garn i vatnet. Den største rekrutteringa til aurebestanden skjer truleg i Isdøla ovanfor vatnet. I tillegg er det betydeleg rekruttering i Eitro, medan utløpselva er mindre viktig. Det er stor dødelegheit på ung aure i vatnet, og årsaka er truleg predasjon frå storlom som hekkar i vatnet. Utan denne predasjonen ville aurebestanden truleg vore overtalig og av dårlegare kvalitet enn i dag. Tiltaket vil neppe endre rekrutteringsforholda for auren i Isdalsvatnet, og dermed vil heller ikkje moglegheitene for fritidsfiske bli endra.

3.5. Samfunn og andre brukarinteresser

Det er knytt store friluftinteresser til Isdalen, først og fremst som lokalt turområde både sommar og vinter, men tiltaket vil neppe få særlege konsekvensar for bruken av området etter at anlegget er etablert.

Tiltaket vil neppe få konsekvensar for landbruksinteressene i området på sikt. Røyrigata vil krysse dyrka areal langs vegen nedanfor brua over Isdøla, og areal rundt denne vil mellombels måtte gå ut av bruk. Etter at arealet er planert og sådd til på nytt vil det truleg kunne nyttast som før. Tiltaket kan òg medføre små, mellombels ulemper for beitande husdyr. Konsekvensane for landbruksinteresser blir vurdert som ubetydelege.

4. Vurdering

Hordaland fylkeskommune har vurdert tiltaket som regional sektorstyresmakt innan kulturminnevern. I tillegg er dei planlagde tiltaka vurdert opp mot relevant regelverk og verknad på andre, ålmenne interesser. Fylkesdelplan for små vasskraftverk, med retningslinjer for planlegging og forvaltning, ligg til grunn for vurderingane.

4.1. Kulturminne og kulturmiljø

I arkiva til Hordaland fylkeskommune er det kjend fleire automatisk freda kulturminne i nærleiken av tiltaksområdet i form av kolmiler og tufter frå mellomalder og jernalder. Ut frå stort potensial for funn av hittil ikkje kjende automatisk freda kulturmine, finn vi det naudsynt med ei arkeologisk registrering av areala knytt til bygging av nye vegar, riggområde og traséen til rørleidningen. For å oppfylle undersøkingsplikta i høve Lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9, må dette gjennomførast før vi kan gje fråsegn til planen. Registreringa vil avgjere om tiltaket kjem i konflikt med hittil ikkje registrerte kulturminne.

Ettersom Hordaland fylkeskommune ikkje kan gje endeleg fråsegn til søknaden før undersøkingsplikta etter § 9 i kulturminnelova er oppfylt, må konsesjonshandsaminga avventast til kulturminneundersøkingane i området er utført. Vi gjer merksam på at planane må reviderast eller eventuelt leggjast fram for Riksantikvaren som dispensasjonsmynde dersom det viser seg at tiltaket eller delar av dette kjem i konflikt med automatisk freda kulturminne.

4.2. Landskap

Vurderinga av landskapskvalitetar vil i stor grad vere subjektiv, noko som gjer både verdisetting og vurdering av konsekvensar vanskeleg. Isdøla, Isdalsvatn og landskapet rundt desse representerer det vanlege landskapet i regionen, og har normalt gode kvalitetar. I Isdalen er det ein del inngrep i form av veg, kraftlinje, hytter og eit stort massedeponi som trekkjer ned heilskapsinntrykket. Det meste av influensområdet rundt Tysviko og Isdalen har middels verdi, men landskapsverdiane knytt til Vøringsfossen og Måbødalen er store.

4.3. Biologisk mangfald

Samla sett blir verdien av influensområdet for biologisk mangfald vurdert som stor. Grunnlaget for vurderinga er at Isdalsvatn med områda innanfor blir rekna som eit særskilt viktig viltområde, m.a. med førekomst av raudlisteartar og nokre regionalt fåtalige fugleartar.

Av omsyn til hekkande storlom (VU (sårbar)) er det særskilt viktig at vasstanden i vatnet ikkje blir påverka av inngrepa, spesielt i reirperioden frå ca. 15. mai til 1. juli. Statkraft skriv i søknaden at spillplassen for dobbeltbekkasin (NT (nær trua)) i Isdalen ligg såpass langt unna tiltaksområdet at det er svært lite sannsynlig at denne vil bli forstyrra av anleggsarbeidet. Det er viktig at Statkraft gjer alt i si makt for å unngå forstyrring av hekkande dobbeltbekkasin om dei får medhald i sin søknad.

Isdalen er omtala som eit svært viktig viltområde. I tillegg til å ha viktig funksjon for raudlisteartane storlom og dobbeltbekkasin, er området hekke- og rasteområde for fleire andre fugleartar, der hekkeindikasjon for temmincksipe og symjesnipe nok er det mest nemneverdige. Det nokså store våtmarksområdet nordaust for vatnet blir karakterisert som eit nøkkelområde for ender og vadarar, men det viktige viltområdet omfattar òg Isdalsvatnet og kulturmarksområdet med randsoner øvst i Isdalen. Dette, men spesielt våtmarksområdet, må takast vare på på best mogeleg måte.

4.4. Fisk

Tiltaket vil ikkje få vesentlege konsekvensar for fisk.

4.5. Samfunn og andre brukarinteresser

Tiltaket skal ikkje svekke friluftslivkvalitetar i området nemneverdig. Sjå også punkt 2.5.

4.6. Samla vurdering

Rådgivende Biologer AS meiner det ikkje er behov for meir grundige undersøkingar av biologisk mangfald i samband med dette prosjektet. Dei naturgitte forholda tilseier ikkje sjansen er spesielt stor for at meir grundige undersøkingar av influensområdet skal avdekke store biologiske verdiar ut over det som alt er registrert.

Det er også blitt tatt i bruk relevante internettsider som til dømes www.artsdatabanken.no, www.birdlife.no og Miljødirektoratet sine internettsider for å vidare kartleggje natur- og samfunnsinteresser.

Sjå også punkt 4.

5. Oppsummering og tilråding

Ettersom Hordaland fylkeskommune ikkje kan gje endeleg fråsegn til søknaden før undersøkingsplikta etter § 9 i kulturminnelova er oppfylt, må konsesjonshandsaminga avventast til kulturminneundersøkingane i området er utført.

Hordaland fylkeskommune stiller seg positiv til Statkraft sitt ynskje om å utnytte ein større del av utbyggingspotensialet. Ein føresetnad for at Hordaland fylkeskommune stiller seg positiv til planane, er om Statkraft vel å gjennomføre avbøtande tiltak for å sikre relevant sårbar biologisk mangfald. I tillegg skal ikkje tiltaket svekke friluftslivkvalitetar i området nemneverdig.